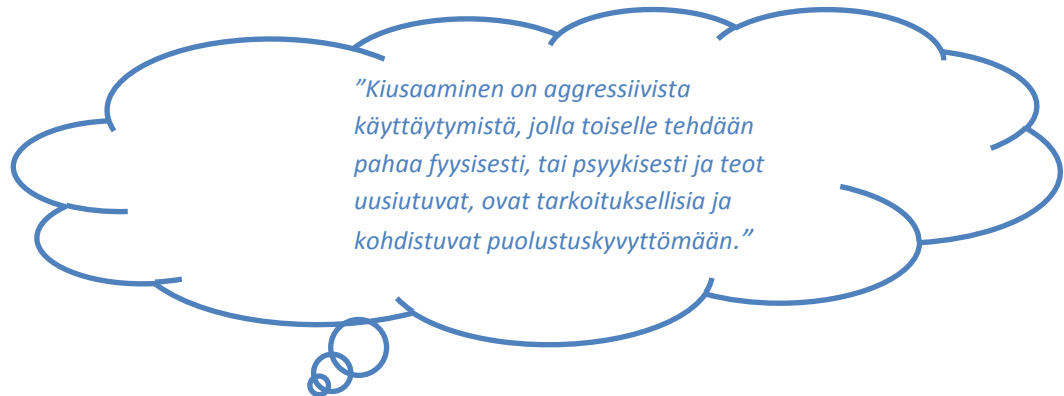

Raaseporin kaupunki/ varhaiskasvatus

Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi

1. Mitä on kiusaaminen

Salmivalli (2009) määrittelee kiusaamisen seuraavalla tavalla:

Kiusaamisen ja riidan ero

Tutkijoiden mukaan kiusaaminen voidaan erottaa riidoista kiusatun ja kiusaajan välisellä vallan epätasapainolla -osalliset eivät ole tasavahvoja, kuten riidoissa. Vallan epätasapainossa voi olla kysymys kiusaajan fyysisen koon ja voimien suuremmuudesta, kiusaaja voi olla kielellisesti taitavampi, vanhempi, hänellä voi olla enemmän kavereita ja korkeampi asema ryhmässä, hän saattaa tietää uhrin heikkouksista ja saa tukea muilta ryhmässä.

Epäsuora ja suora kiusaaminen

Kiusaaminen voidaan jaotella epäsuoraan ja suoraan kiusaamiseen. Suoraa kiusaaminen on esim. kun kiusaaja potkii, lyö, ottaa tavaroita, uhkailee, nimittelee. Epäsuorassa kiusaamisessa on kyse esim. huhujen levittämisestä, valehtelemisestä, selän takana panettelusta, sekä jonkun tietoisesta ryhmästä eristämisestä.

Kiusaamisilmiöitä, joita tutkijoiden Stoor-Grenner & Kirves (2010) mukaan esiintyy päivähoitossa:

Fyysinen kiusaaminen

Psyykinen kiusaaminen

Sanallinen kiusaaminen

Lyöminen	Uhkailu	Haukkuminen
Potkiminen	Manipulointi	Nimittely
Kampitus	Kiristäminen	Ärsyttäminen
Estäminen	Ilmeily ja eleet	Piikkaaminen
Vaatteista repiminen	Ulkopuolelle jättäminen	Vaatteiden, hiusten ym. kommentoiminen
Nipistäminen	Leikin sääntöjen muuttaminen	Selän takana puhuminen
Kivien ym. heittäminen	Selän takana puhuminen	Vaikeneminen jonkun seurassa ja vastaamatta jättäminen
Leikin häiritseminen ja rikkominen		

2. Kiusaamisen ehkäiseminen

Koko päiväkodin henkilökunta, mutta myös huoltajat kantavat vastuun asenteista, arvoista ja viihtyvyydestä päiväkodissa. Kasvatusyhteistyö on tärkeää myös kiusaamista ehkäisevässä työssä, jossa sekä henkilökunta että lasten huoltajat ovat osallisia.

Kiusaamisen vastaisen työn lähtökohtana on henkilökunnan tietoisuus omasta tavastaan kohdata lapsia. Suuttumus, ilkeys, ironia, time-out ja fyysisesti loukkaava käytös eivät kuulu työhön lasten kanssa. Lapsi tulee kaikissa tilanteissa kohdata ystävällisesti ja kunnioittavasti. Henkilökunnan tulee olla lasten kanssa läsnäolevia ja keskustella heidän kanssaan siitä mikä on oikein ja väärin.

Teemme kiusaamista ehkäisevää työtä

- Pienryhmätyöskentely
- Keskustelemme lasten kanssa kiusaamisesta. Mitä kiusaaminen tarkoittaa, miltä kiusaaminen tuntuu ym. esim. miltä tuntuu jäädä ilman syntymäpäiväkutsua
- Luomme yhteishenkeä leikkimällä ryhmää vahvistavia leikkejä, joihin kaikki lapset saavat osallistua
- Kiinnitämme huomiota lapsen positiivisiin tekoihin
- Opetamme lapsia pyytämään ja antamaan anteeksi, sekä vastaanottamaan anteeksipyyntö
- Aikuiset uskaltavat heittäytyä leikkiin ja pelleillä
- Varmistamme että ketään ei jätetä ulkopuolelle ja että kaikilla on leikkikaveri
- Vahvistamme lapsia, joilla voi olla riski tulla kiusatuksi esim. huomioimalla lapsen vahvuuksia eri tilanteissa
- Huomioimme aina tappelun myös silloin kuin se vaikuttaa ”leikitappelulta”
- Tehdään positiivisia asioita yhdessä
- Esittelemme vaihtoehtoisia toimintatapoja, esim. ”ei saa lyödä, mutta voit silittää näin...”
- Kerromme sadun tapahtuneesta, mutta keksityillä nimillä
- Käytämme työssämme materiaalia, jolla opitaan tunteiden hallintaa ja hyvien suhteiden luomista
- Kyselyn avulla selvitämme miten lapset viihtyvät päiväkodissa. Liitteenä kysely käytettäväksi lasten kanssa käytävissä keskusteluissa.
- Ylläpidämme hyviä suhteita lasten huoltajiin
- Puhumme kiusaamisesta vanhempainilloissa ja sovimme yhteisistä säännöistä
- Emme salli syntymäpäiväkutsujen jakelua päiväkodissa

- Vanhemmat ilmoittavat päiväkodille mikäli lapsi kertoo huonoista kaverisuhteista
- Järjestämme keskusteluja huoltajien kanssa
- Teemme yhteiset säännöt lapsille ja aikuisille päiväkodissa
- Käytämme saamiamme ideoita ja vihjeitä tavoitteellisessa työssä hyvien suhteiden luomiseksi
- Mikäli lapsi kertoo kokeneensa tulleen väärin kohdelluksi otamme asian vakavasti
- Työskentelemme aikuisten välisen hyvän työilmapiirin saavuttamiseksi, johon kuuluvat toista kunnioittava puhe ja käytös. Aikuiset ohjaavat lapsia kehittämään arvoja, joiden mukaan kaikki ovat samanarvoisia.

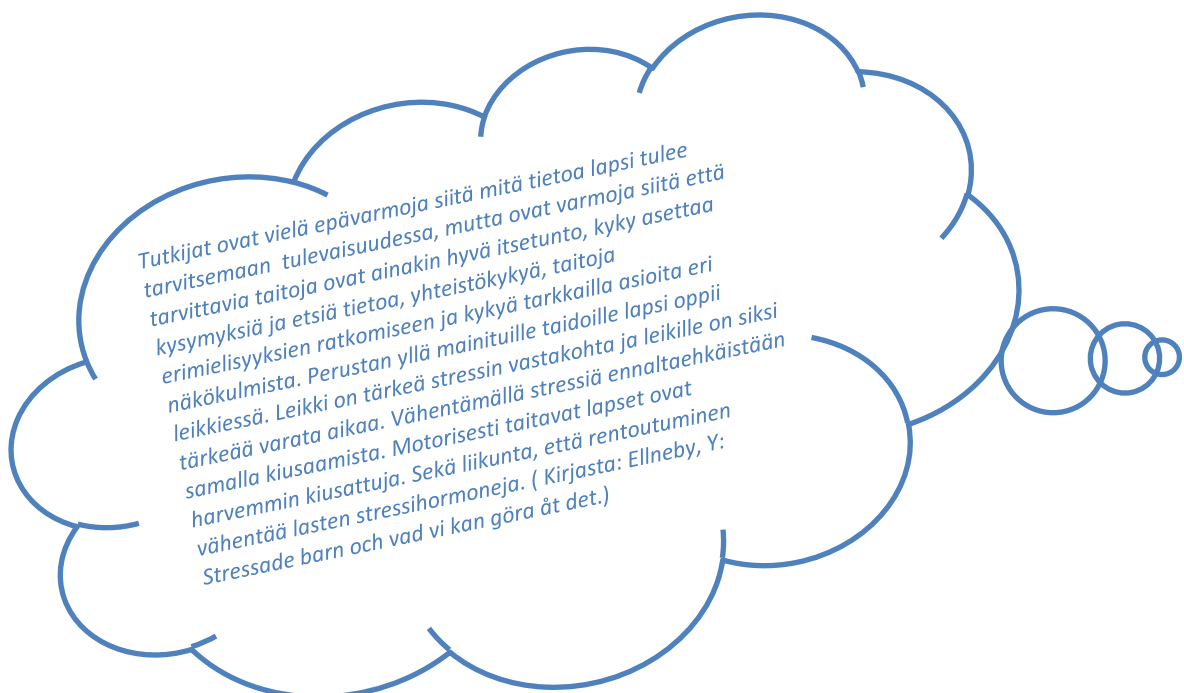
Menetelmiä ja materiaalia

- EQ-nukke
- Stegen
- Askeleittain
- Kompisväskan
- Tunnekortit
- Materiaalia lasten oikeuksista
- Lapsiyoga
- Rentoutumis harjoituksia, satuja
- Hieronta- / piirrustussadut
- Draama
- Häjyherneitä ja lempeyslientä
- Molli-tunteet taidoksi
- Piki; materiaali paketti

Päiväkodin jokapäiväisissä toiminnoissa tehdään kiusaamisen vastaista työtä:

- Liikunta
- Ulkoilu
- Metsäretket
- Satu tuokiot
- Kahden keskiä keskustelut lasten kanssa
- Ryhmätilanteet
- Musiikki- ja laulutuohtiot
- Tunteista puhuminen ja tunteiden tunnistaminen
- Leikki

Henkilökunnan tulee olla läsnä ja havainnoida lasten leikkiä, sekä odotus- ja siirtymätilanteissa, koska juuri näissä syntyy usein kiusaamistilanteita.

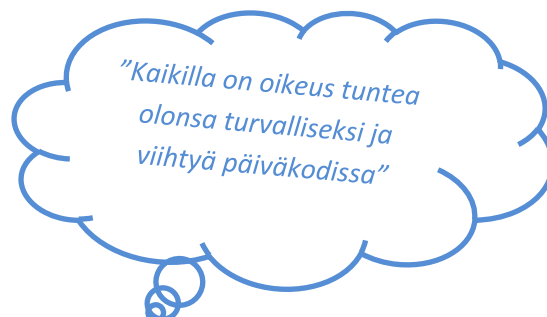
3. Kiusaamiseen puuttuminen

Tavoitteena on, että ketään ei päiväkodissa kiusata.

Mikäli aikuiset huomaavat toista alentavaa käyttäytymistä, on henkilökunnalla velvollisuus heti puuttua tilanteeseen. Lapsille tulee olla selvää, että toista alentava käytös ei ole hyväksyttävä. Kiusaaminen ei lopu itsestään, vaan voi jopa yltyä mikäli tilanteisiin ei heti puututa. Kiusaamistilanteita ei tule selvittää julkisesti, koska tämä voi olla lapselle nöyryyttävää. **Ensisijaisen tärkeää ei ole löytää yhtä totuutta, vaan että lapsen kanssa yhdessä löydetään tilanteisiin ratkaisu.**

Näin toimimme kiusaamistilanteessa:

- ⇒ Puutumme välittömästi ja ylläpidämme nollatoleranssia epäasiallisen käytöksen suhteen / Kuuntelemme vanhempia ja otamme vanhempien huolen lapsesta tosissaan! Vanhemmat/ huoltajat ovat oman lapsensa asiantuntijoita.
- ⇒ Keskustelemme lasten kanssa huonosta käyttäytymisestä. Jokainen lapsi saa piirtää, maalata tai kirjoittaa oman versionsa tapahtuneesta toisen keskeyttämättä. Aikuinen tulkitsee tapahtuneen ja lapsi ehdottaa ratkaisuja. Aikuisen tulee pitää omat tunteet ominaan ja esittää lapselle kysymyksiä: Mitä tapahtui? Tapahtuuko sama usein? Kuka niin sanoo? Missä tämä tapahtuu? Miksi luulet että näin tapahtui?
- ⇒ Seurataan tilannetta muutaman päivän ajan, jonka jälkeen tapahtuneesta keskustellaan vanhempien kanssa . On tärkeää havainnoida ja dokumentoida tapahtumia ja kuvailla asiallisesti lapsen tapaa toimia kiusaamistilanteessa .
- ⇒ Lapsen vanhemmilla/huoltajilla on oikeus saada tieto siitä, että lapsi on kiusannut toista tai tullut kiusatuksi. On tärkeää keskustella sekä kiusaajan, että kiusatun vanhempien kanssa. Tämä osoittaa että tilanne otetaan vakaavasti.
- ⇒ Kerromme vanhemmille että meidän tavoitteemme on auttaa lasta, ei rankaista.Kerromme millä tavalla toimimme auttaaksemme lasta.
- ⇒ Kun kiusaamistilanne huomataan päiväkodissa, on tärkeää dokumentoida miten tilanteeseen on puututtu ja miten tilannetta on seurattu. (Liite 2)

Lapsikeskustelun pohja (Kompisväskan/ folkhälsan)

1. Viihdytkö tässä ryhmässä?
2. Onko jokin asia mitä erityisesti tykkäät täällä tehdä?
3. Onko jotain asiaa mitä et halua täällä tehdä?
4. Voisitko kertoa ulkoleikeistä päiväkodissa? Mitä sinä leikit ja kenen kanssa? Mikä on sinusta hauskaa? Mikä on mielestäsi tylsää? Mitä silloin tapahtuu?
5. Ketkä lapset määräävät leikeissä? Miksi luulet että juuri nämä lapset määräävät?
6. Kenen vieressä yleensä istut päiväkodissa? Miten se sujuu?
7. Onko sinun mielestäsi kaikilla lapsilla hyvä olla meidän ryhmässä? Käykö jotain lasta sääliksi?
8. Jos saisit valita, ketkä olisivat sinun parhaat kaverisi ryhmässä?
9. Onko sinulla ideoita kuinka ryhmässä voisi olla vielä parempi olla?
10. Onko vielä jotakin mitä haluaisit minulle kertoa?

Liite 2

Kiusaamiseen liittyvien tilanteiden dokumentointi

Ajankohta: _____

Paikka: _____

Osalliset: _____

Kuvailu tilanteesta:

Toimenpiteet:

Seuranta, kuka tekee: _____

Seurannan pvm: _____

Seuranta: _____

Päivämäärä: _____ Nimi: _____